

Først og fremst vil jeg takke for invitasjonen til innspillsmøtet om en ny handlingsplan for kvensk språk, det var et godt møte. Jeg har valgt å gi mine innspill skriftlig.

Jeg jobber som stipendiat ved Institutt for lærerutdanning og pedagogikk ved UiT, og forsker på hva som påvirker valg av fagene samisk, kvensk eller finsk som andrespråk – fag som deler den samme organisatoriske rammen. Jeg har også erfaring som finsslærer. Jeg slutter meg til innspillene fra mine mer erfarne kollegaer om behovet for det som kan oppsummeres i det Pia Lane sa, nemlig behovet for "systematisk satsing på språket gjennom hele opplæringsløpet." Derfor trenger vi blant annet å:

1. Utvide retten til opplæring i kvensk og finsk til hele landet.
2. Sikre retten til opplæring på videregående skole.
3. Etablere en ny læreplan som gjør det enklere å starte med kvensk eller finsk som andrespråk senere i utdanningsløpet, slik det er med samisk som andrespråk med alternativene samisk 2/3/4.

Videre vil jeg gi innspill kun på det jeg tror ikke har blitt nevnt. "Systematisk satsing på språket gjennom hele opplæringsløpet" betyr mer enn å muliggjøre valget om opplæring i kvensk fra ett år til et annet – det handler også om å gjøre valget enklere i skolehverdagen. Kvensk eller finsk som andrespråk har lenge hatt utfordringer med at:

1. Det er færre elever som velger faget.
2. Elever velger bort faget i løpet av grunnskolen.

Mens det rundt år 2000 var over 1000 elever som fulgte den daværende læreplanen som inkluderte opplæring i kvensk, er det i dag litt over 400. I tillegg ser vi et stort elevfravall hvis vi følger alderskohorter. Det var 124 førsteklasinger som valgte faget i 2005–06, men ti år senere, i tiende klasse, var de bare 33 (Nygaard & Bro, 2015).

Flere forskere har tidligere pekt på organisatoriske problemer som kan gjøre det vanskeligere for elevene å velge og fortsette med faget. På barneskolen blir faget uansett et tilleggsfag som enten legges til ordinær undervisning eller tas fra andre fag. Derfor kan kvenskundervisningen bli «utkonkurrert» av ulike aktiviteter som foregår i elevenes ordinære klasser, som diverse klasseprosjekter, skoleturer, prøver eller innføring av viktige temaer i andre fag. Å velge kvensk på barneskolen er ikke kun et "engangvalg," men et valg som må bekreftes på nytt mer eller mindre ukentlig. Mekanismer bak, og konsekvenser av, disse ukentlige bevegelsene mellom det "ordinære" og minoritetsspråksklasserommet skrev jeg om i fjor.

På ungdomsskolen skal det være lettere å organisere kvensk- og finskundervisning. Elevene har fritak fra fremmedspråk, og undervisningen kan derfor foregå parallelt med fremmedspråksundervisning. Elever med kvensk har likevel rett på opplæring i fremmedspråk dersom de ønsker det, men i slike tilfeller er det ifølge fag- og timefordelingen fremmedspråk som kommer i tillegg, ikke kvensk. I praksis er det likevel kvensk som kommer i tillegg, fordi det ofte reelt sett er umulig å få til noe annet for skoleadministrasjonene. Så selv om regelverket tilsier at kvensk eller finsk ikke skal være et ekstra fag, er det nettopp på ungdomsskolen at 1 av 3 rektorer, ifølge Nygaard

og Bro (2015), meldte at språkundervisningen ble lagt etter skoletid. I mitt forskningsprosjekt, som inkluderer samisk, kvensk og finsk som andrespråk, har jeg ikke sett en eneste timeplan på ungdomsskolen som er i samsvar med fag- og timefordelingen.

Som forsker har jeg møtt utrolig flinke lærere, språkglade elever og skoleledere som gjør sitt beste for å få timeplankabalen til å gå opp. De møter imidlertid en del strukturelle hindringer som begrenser elevenes muligheter til å få et fullverdig opplæringstilbud, og dermed også å lære språket. Det har skjedd mye positivt i henhold til kvensk opplæring på både nasjonalt og lokalt nivå, men vi har fortsatt en vei å gå. Blant annet trenger vi å gi dem som på et eller annet vis jobber med kvensk på skolen en bedre strukturell ramme som gjør arbeidet deres enklere, ikke vanskeligere.

Kiitos!

Med vennlig hilsen / Ystävällissii tervheissii,

Lukas Espenes Kosner